

ΤΜΗΜΑ ΕΒΔΟΜΟ

(πρώην ΤΜΗΜΑ Ι)

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριό του, στις 5 Μαρτίου 2019, με την εξής σύνθεση: Σωτηρία Ντούνη, Αντιπρόεδρος, Πρόεδρος του Ι Τμήματος, Σταμάτιος Πουλής και Αικατερίνη Μποκώρου (εισηγήτρια), Σύμβουλοι, Κωνσταντίνος Δήμου και Γεωργία Κάνδυλα, Πάρεδροι με συμβουλευτική ψήφο.

Γενικός Επίτροπος της Επικρατείας: Παραστάθηκε ο Αντεπίτροπος Επικρατείας στο Ελεγκτικό Συνέδριο, Ευάγγελος Καραθανασόπουλος, ως νόμιμος αναπληρωτής της Γενικής Επιτρόπου της Επικρατείας, η οποία είχε κώλυμα.

Γραμματέας: Πελαγία Κρητικού, Γραμματέας του Ι Τμήματος.

Για να αποφασίσει σχετικά με τις από 15.1.2015 (ΑΒΔ) και από 3.6.2015 (ΑΒΔ) εφέσεις:

Του Αγροτικού Συνεταιρισμού με την επωνυμία «Αγροτικός Συνεταιρισμός», με ΑΦΜ, που εδρεύει στη Δήμου και εκπροσωπείται νόμιμα, ο οποίος παρέστη δια των πληρεξουσίων δικηγόρων του Χρήστου Καπογιάννη (ΑΜ/ΔΣΑ 21408) και Νικολάου Σταυρόπουλου (ΑΜ/ΔΣΑ 16794), αντίστοιχα,

κατά του Ελληνικού Δημοσίου που εκπροσωπείται νόμιμα από τον Υπουργό Οικονομικών, ο οποίος παρέστη με τον Πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους Παναγιώτη Λαμπρόπουλο.

Με την από 15.1.2015 έφεση ζητείται η ακύρωση α) της πράξης του Γενικού Γραμματέα του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, με την οποία καταλογίστηκε σε βάρος του εκκαλούντος συνεταιρισμού το ποσό των 187.527,51 ευρώ και β) κάθε άλλης συναφούς με αυτήν πράξης και με την από 3.6.2015 έφεση ζητείται α) η ακύρωση της πράξης του ίδιου ως άνω Γενικού Γραμματέα, με την οποία καταλογίστηκε σε βάρος του εκκαλούντος συνεταιρισμού το ποσό των 67.695,22 ευρώ, ως τόκοι του καταλογισθέντος με την πράξη ποσού και β) κάθε άλλης συναφούς με αυτήν πράξης.

Κατά τη συζήτηση που ακολούθησε το Δικαστήριο άκουσε:

Τους πληρεξούσιους δικηγόρους του εκκαλούντος, οι οποίοι ζήτησαν την παραδοχή των εφέσεων.

Τον δικαστικό πληρεξούσιο του Ελληνικού Δημοσίου, ο οποίος ζήτησε την απόρριψη των εφέσεων. Και

Τον Αντεπίτροπο Επικρατείας στο Ελεγκτικό Συνέδριο, ο οποίος πρότεινε την έκδοση προδικαστικής απόφασης.

Μετά τη δημόσια συνεδρίαση, το Δικαστήριο συνήλθε διάσκεψη με την παρουσία των ως άνω μελών του και της Γραμματέα του.

Αφού άκουσε την εισήγηση της Συμβούλου Αικατερίνης Μποκόρου

Μελέτησε τα στοιχεία του φακέλου

Σκέφθηκε σύμφωνα με το νόμο και αποφάσισε τα ακόλουθα:

1. Για την άσκηση των υπό κρίση εφέσεων, που πρέπει να συνεκδικασθούν λόγω της πρόδηλης συνάφειας αυτών (άρθρο 13 παρ.1 π.δ, 1225/1981, Α΄ 304, όπως τροποποιήθηκε με την παρ. 1 του άρθρου 73 του ν. 4055/2012, Α΄ 51, βλ. και ΕλΣυν αποφ. Ι Τμ.680/2019, 1845/2016, 615/2015), έχει καταβληθεί το προσήκον παράβολο (βλ. ηλεκτρονικά παράβολα με κωδικό πληρωμής και, αντίστοιχα).

2. Με την από 15.1.2015 έφεση, όπως οι λόγοι αυτής αναπτύσσονται με το από 15.3.2019 νομίμως κατατεθέν υπόμνημα, ζητείται παραδεκτώς η ακύρωση της πράξης του Γενικού Γραμματέα του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, με την οποία καταλογίστηκε σε βάρος του εκκαλούντος συνεταιρισμού το ποσό των 187.527,51 ευρώ, που φέρεται ότι εισέπραξε αχρεωστήτως ως οικονομική ενίσχυση για την υλοποίηση του επενδυτικού σχεδίου «Εκσυγχρονισμός ελαιοτριβείου», το οποίο συγχρηματοδοτήθηκε από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Προσανατολισμού και Εγγυήσεων (ΕΓΤΠΕ) στο πλαίσιο των Κανονισμών 866/1990 και 951/1997, του Β΄ Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης (ΚΠΣ). Περαιτέρω, με την από 3.6.2015 έφεση, όπως οι λόγοι αυτής αναπτύσσονται με το από 15.3.2019 νομίμως κατατεθέν υπόμνημα, ζητείται παραδεκτώς η ακύρωση της πράξης του ίδιου ως άνω Γενικού Γραμματέα, με την οποία καταλογίστηκε σε βάρος του εκκαλούντος συνεταιρισμού το ποσό των 67.695,22 ευρώ, το οποίο αντιστοιχεί στους τόκους του προαναφερθέντος, καταλογισθέντος με την, ποσού. Οι εφέσεις αυτές κατά το μέρος που στρέφονται

κατά των ανωτέρω πράξεων έχουν ασκηθεί νομότυπα και εμπρόθεσμα και, ως εκ τούτου, πρέπει να γίνουν τυπικά δεκτές και να ερευνηθούν περαιτέρω ως προς τη νομική και ουσιαστική βασιμότητα των λόγων τους. Οι ίδιες εφέσεις, κατά το μέρος που με αυτές ζητείται η ακύρωση κάθε άλλων συναφών προς τις προσβαλλόμενες με αυτές πράξεων, οι οποίες δεν προσδιορίζονται ειδικώς, πρέπει να απορριφθούν ως αόριστες και ανεπίδεκτες δικαστικής εκτίμησης.

3. Βάσει του άρθρου 10 παρ. 1 του Κανονισμού (ΕΟΚ) 4256/1988 του Συμβουλίου εκδόθηκε ο Κανονισμός (ΕΟΚ) 866/1990 του Συμβουλίου «για τη βελτίωση των συνθηκών μεταποίησης και εμπορίας των γεωργικών προϊόντων» (EE L 91), που τροποποιήθηκε με τους Κανονισμούς (ΕΚ) 3669/1993 (EE L 338) και 2843/1994 (EE L 302) του Συμβουλίου, και μετέπειτα ο Κανονισμός (ΕΚ) 951/1997 του Συμβουλίου «για τη βελτίωση των συνθηκών μεταποίησης και εμπορίας των γεωργικών προϊόντων» (EEL 142, βλ. άρθρο 21 αυτού περί κατάργησης του Κανονισμού 866/1990). Οι ανωτέρω Κανονισμοί προβλέπουν τη χρηματοδοτική παρέμβαση του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Προσανατολισμού και Εγγυήσεων – Τμήμα Προσανατολισμού (ΕΓΤΠΕ-Π) προκειμένου να ευνοηθεί η βελτίωση και η ορθολογική οργάνωση της επεξεργασίας, της μεταποίησης ή της εμπορίας των γεωργικών προϊόντων (άρθρο 1), και, περαιτέρω, θεσπίζουν τις μορφές και το πλαίσιο πραγματοποίησης της οικονομικής συνδρομής του ΕΓΤΠΕ-Π (άρθρα 2 επ.). Προς υλοποίηση του ρυθμιστικού περιεχομένου του Κανονισμού 866/1990 εκδόθηκε η 415312/6255/29.9.1994 κοινή απόφαση των Υπουργών Εθνικής Οικονομίας, Οικονομικών και Γεωργίας «Καθορισμός διαδικασίας υπαγωγής επενδυτικών σχεδίων στον Καν. (ΕΟΚ) 866/90 του Συμβουλίου της 29ης Μαρτίου 1990 "για τη βελτίωση των συνθηκών μεταποίησης και εμπορίας των γεωργικών προϊόντων", όπως αυτός τροποποιήθηκε από τον Καν. (ΕΟΚ) 3669/93 του Συμβουλίου της 22ας Δεκεμβρίου 1993, καθώς και της διαδικασίας καταβολής των κοινοτικών και εθνικών ενισχύσεων στους δικαιούχους» (Β' 765/11.10.1994). Με την κοινή αυτή υπουργική απόφαση καθορίστηκαν οι αρμοδιότητες της οικείας εθνικής αρχής, οι προϋποθέσεις και η διαδικασία υπαγωγής επενδυτικών σχεδίων στις διατάξεις του Κανονισμού (άρθρα 1-16) και ρυθμίστηκαν θέματα σχετικά με την εκτέλεση αυτών (άρθρα 17-25) και τη διαδικασία καταβολής των κοινοτικών και εθνικών ενισχύσεων στους δικαιούχους, ως φορείς των εγκριθέντων σχεδίων (άρθρα 26-33). Εξάλλου, με την Ε(94) 3202/30.11.1994 απόφαση της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων

εγκρίθηκε η χορήγηση χρηματοδοτικής συνδρομής του ΕΓΤΠΕ-Π για την υλοποίηση του καταρτισθέντος από το Υπουργείο Γεωργίας λειτουργικού-επιχειρησιακού προγράμματος με τίτλο «Ανάπτυξη του τομέα Γεωργίας 1994-1999», το οποίο εντάσσεται στο Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης (ΚΠΣ) των διαρθρωτικών παρεμβάσεων για την περίοδο 1994 - 1999 και αφορά σε σύνολο πολυετών μέτρων σχετικών με τους άξονες προτεραιότητας του ΚΠΣ, μεταξύ των οποίων και το υποπρόγραμμα του λειτουργικού προγράμματος που αναφέρεται στη «Βελτίωση των συνθηκών μεταποίησης και εμπορίας γεωργικών και δασικών προϊόντων (στόχος 5 α)» (πρβλ ΣτΕ 507/2005). Τέλος, το άρθρο 23 του Κανονισμού (ΕΟΚ) 2082/1993 του Συμβουλίου της 20ης Ιουλίου 1993 «για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 4253/88 για τις διατάξεις εφαρμογής του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 2052/88 όσον αφορά το συντονισμό των παρεμβάσεων των διαφόρων διαρθρωτικών ταμείων μεταξύ τους καθώς και με τις παρεμβάσεις της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων και των λοιπών υφισταμένων χρηματοδοτικών οργάνων» (L 193) ορίζει ότι «1. Για να εξασφαλίζεται η επιτυχία των δράσεων που εκτελούν δημόσιοι ή ιδιωτικοί επιχειρηματικοί φορείς, τα κράτη μέλη λαμβάνουν, κατά την υλοποίηση των δράσεων, τα αναγκαία μέτρα ώστε : - να εξακριβώνεται τακτικά ότι οι δράσεις που χρηματοδοτούνται από την Κοινότητα έχουν εκτελεσθεί σωστά, - να προλαμβάνονται και να διώκονται οι παρατυπίες, - να ανακτώνται τα απωλεσθέντα κεφάλαια λόγω κατάχρησης ή παράλειψης. (...)».

4. Ειδικότερα, στην προαναφερόμενη 415312/6255/29.9.1994 κοινή υπουργική απόφαση ορίζεται, στο άρθρο 2, ότι «Φορείς επενδυτικών σχεδίων είναι τα φυσικά ή νομικά πρόσωπα ή ενώσεις αυτών που τελικά επιβαρύνονται με το κόστος της πραγματοποίησης του σχεδίου», στο άρθρο 4 ότι «1. Η αίτηση που υποβάλλει ο φορέας για ένταξη του επενδυτικού σχεδίου πρέπει να έχει τη μορφή ολοκληρωμένης τεχνικοοικονομικής μελέτης (...) 2. Η αίτηση συνοδεύεται απαραίτητα από τα κάτωθι δικαιολογητικά έγγραφα και στοιχεία. 2.1. Καταστατικό ή εταιρικό (κατά περίπτωση) του φορέα, (...) 2.5. Τεχνικά σχέδια (...) διάταξης μηχανολογικού εξοπλισμού και λεπτομερή τεχνική και λειτουργική περιγραφή. (...) 2.7 Προσφορές για την προμήθεια του μηχανολογικού εξοπλισμού. Οι προσφορές θα αποτελούν τη βάση κατάρτισης του προϋπολογισμού στο μέρος που αφορά τον εξοπλισμό. (...) 2.11 Αποδεικτικά στοιχεία που να πιστοποιούν τη δυνατότητα του φορέα να καταβάλει την υποχρεωτική συμμετοχή του με ίδια κεφάλαια (π.χ. αύξηση μετοχικού κεφαλαίου

κλπ.)», στο άρθρο 14 ότι «1. Η Δ/ση Προγραμματισμού και Γ.Δ., με βάση την καταρχήν έγκριση των επενδυτικών σχεδίων από την Επιτροπή έγκρισης του άρθρου 12 και την κοινοποίηση των πινάκων του Λειτουργικού Προγράμματος στην Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, προωθεί σχέδιο απόφασης για την οριστική έγκριση των έργων αυτών. Με την έκδοση της υπουργικής απόφασης αναλαμβάνεται η δέσμευση για την καταβολή των ενισχύσεων. (...) 2. Στην απόφαση του Υπουργού Γεωργίας προσδιορίζονται επακριβώς: (...) - Ο φορέας του έργου και ο Α.Φ.Μ. - Ο τίτλος της επένδυσης. - Η τοποθεσία της επένδυσης. - Ο συνολικός προϋπολογισμός. - Ο επιλέξιμος προϋπολογισμός. - Οι μη επιλέξιμες δαπάνες. - Οι χορηγούμενες ενισχύσεις (ΠΔΕ και ΦΕΟΓΑ). - Η ίδια συμμετοχή του φορέα και η προέλευσή της. - Ο αριθμός των δόσεων καταβολής των ενισχύσεων. - Οι όροι χορήγησης της συνδρομής - Χρονοδιάγραμμα εκτέλεσης του έργου (...)», στο άρθρο 15 ότι «(...) 3. Η συμμετοχή του δικαιούχου δεν μπορεί να είναι μικρότερη του 25% των επιλέξιμων δαπανών. (...)», στο άρθρο 16 ότι «1. Η συμμετοχή των φορέων (ίδια συμμετοχή, ...) αναλύεται σε ιδίους πόρους (ή ίδια κεφάλαια) και σε δάνεια (...) 6. Η διάθεση της υποχρεωτικής συμμετοχής με ίδια κεφάλαια στο στάδιο της πραγματοποίησης της επένδυσης, θα αποτελεί αναγκαία προϋπόθεση για την εκταμίευση των ενισχύσεων», στο άρθρο 19 ότι «1. Ο φορέας οφείλει να εκτελέσει την επένδυση σύμφωνα με τα όσα προβλέπονται στην αίτηση-μελέτη που υποβλήθηκε στο Υπουργείο Γεωργίας και έτυχε έγκρισης σύμφωνα με τη διαδικασία που προβλέπεται στα άρθρα 9, 12 και 14 της παρούσας απόφασης (...)», στο άρθρο 26 ότι «1. Για την καταβολή των οικονομικών ενισχύσεων από το ΕΓΤΠΕ-Τμήμα Προσανατολισμού και από το ΠΔΕ του Υπουργείου Γεωργίας, ο φορέας υποβάλλει στη Διεύθυνση Γεωργίας τα δικαιολογητικά που προβλέπονται στην παράγραφο 5, με τα οποία θα αποδεικνύεται ότι πληρούνται οι χρηματοδοτικές προϋποθέσεις που περιλαμβάνονται στην απόφαση Υπουργού Γεωργίας (άρθρο 14) και ότι το έργο εκτελέστηκε σύμφωνα με την περιγραφή που δόθηκε στην εγκεκριμένη μελέτη (αρχική ή τροποποιημένη) (...) 5. Ο φορέας υποβάλλει με αίτηση τα δικαιολογητικά πληρωμών στη Διεύθυνση Γεωργίας, τα οποία αναλυτικά είναι τα εξής: α)...β)...γ)...δ) Νόμιμα παραστατικά που προβλέπονται από τον Κ.Φ.Σ. (εξοφλημένα τιμολόγια), εντάλματα πληρωμής, εκκαθαρίσεις τραπεζών, κ.λπ. σε πρωτότυπα ή αντίγραφα (θεωρημένα από τη Διεύθυνση Γεωργίας) (...) Ο έλεγχος θα γίνεται επί των πρωτοτύπων παραστατικών, τα οποία θα σφραγίζονται από τη Δ/ση Γεωργίας και θα επιστρέφονται στον φορέα

(...)), στο άρθρο 27 ότι «1. Η Επιτροπή Παρακολούθησης Έργων (άρθρο 24) εξετάζει τα στοιχεία που προσκόμισε ο φορέας στη Δ/ση Γεωργίας, σε σχέση με το εκτελούμενο έργο, διενεργώντας επιτόπιους ελέγχους. (...) 4. Η Δ/ση Γεωργίας διαβιβάζει στη Δ/ση Προγραμματισμού και Γ.Δ. του Υπουργείου Γεωργίας προκειμένου να γίνει ο τελικός έλεγχος και η έκδοση απόφασης εκταμίευσης των ενισχύσεων τα εξής δικαιολογητικά όλα σε δύο αντίγραφα: - Βεβαίωση ότι όλα τα τιμολόγια είναι εξοφλημένα (...))», στο άρθρο 30 ότι «1. Η καταβολή των ενισχύσεων, κοινοτικών και εθνικών υπόκειται στην τήρηση των εξής προϋποθέσεων: α)...β) Το ποσό της υποχρεωτικής συμμετοχής με ίδια κεφάλαια να έχει καταβληθεί και δαπανηθεί, όπως ορίζεται στην παρ. 3 του άρθρου 16 της παρούσας απόφασης. (...))» και στο άρθρο 31 ότι «1. Το Υπουργείο Γεωργίας κατ' εφαρμογή του άρθρου 23 του Καν. ΕΟΚ 2082/93 διεξάγει τακτικούς δειγματοληπτικούς επιτόπιους ελέγχους τόσο δια των αρμοδίων οργάνων παρακολούθησης των έργων της Δ/σης Γεωργίας, όσο και δια των αρμοδίων υπαλλήλων της Κεντρικής Υπηρεσίας του Υπουργείου Γεωργίας, προκειμένου: - Να εξακριβωθεί ότι οι ενέργειες που χρηματοδοτούνται έχουν διεξαχθεί σωστά. - Να προλαμβάνει και να διώκει τις παρατυπίες. - Να μεριμνά για την ανάκτηση των απωλεσθέντων κεφαλαίων λόγω κατάχρησης ή παράλειψης. 2. Κάθε ποσό το οποίο αποτελεί αντικείμενο απαίτησης αχρεωστήτως καταβληθέντος επιστρέφεται, εκτός αν ο φορέας αποδείξει ότι δεν ευθύνεται για την κατάχρηση ή παράλειψη. 2.1. Ανάκτηση κοινοτικών ενισχύσεων. 2.1.1. Στην περίπτωση που από τον έλεγχο σύμφωνα με την προηγούμενη παράγραφο διαπιστώνονται παρατυπίες ή καταχρήσεις, τότε το Υπουργείο Γεωργίας, για την ανάκτηση των ενισχύσεων προβαίνει στην έκδοση πράξεως προσδιορισμού του προς επιστροφή ποσού, την οποία γνωστοποιεί στον υπόχρεο και στην ΑΤΕ. Ο Υπόχρεος με τη λήψη της πράξεως αυτής οφείλει την άμεση καταβολή του ανωτέρω ποσού. (...) 2.2. Το Υπουργείο Γεωργίας δύναται να αποφασίζει την ανάκτηση των ενισχύσεων, εθνικών και κοινοτικών με τη διαδικασία που αναφέρθηκε στην παρ. 2.1. εάν ο δικαιούχος πωλεί τους εξοπλισμούς ή τις εγκαταστάσεις που έχουν τύχει της συνδρομής, στα πλαίσια του Καν. 866/90, νωρίτερα των 6 και 10 ετών αντίστοιχα από την απόκτησή τους, ή από την αποπεράτωση των εργασιών, χωρίς την προηγούμενη έγκρισή του».

5. Από τις ανωτέρω διατάξεις συνάγεται, μεταξύ άλλων, ότι προϋπόθεση υπαγωγής στον Κανονισμό 866/1990 και μετέπειτα στον Κανονισμό 951/1997, που αποσκοπούν στη βελτίωση των συνθηκών μεταποίησης και εμπορίας των γεωργικών

προϊόντων, επενδυτικού σχεδίου με αντικείμενο τον εκσυγχρονισμό μονάδας μεταποίησης γεωργικών προϊόντων αποτελεί, πλην άλλων, η συμμετοχή του φορέα με ίδια κεφάλαια στο στάδιο της πραγματοποίησης της επένδυσης, η οποία δεν μπορεί να είναι μικρότερη του 25% των επιλέξιμων δαπανών. Περαιτέρω, η καταβολή της οικονομικής ενίσχυσης στον τελικό αποδέκτη πραγματοποιείται τμηματικά αφενός με την ολοκλήρωση του φυσικού και οικονομικού αντικείμενου της επένδυσης και αφετέρου με την υποβολή των απαραίτητων δικαιολογητικών και παραστατικών, που έχουν εκδοθεί νομίμως, τα οποία, στην περίπτωση που το επενδυτικό σχέδιο αφορά στην αγορά μηχανημάτων, είναι τα εξοφλημένα τιμολόγια αγοράς των μηχανημάτων αυτών. Εάν δε κατά τη διενέργεια των ελέγχων που πραγματοποιούνται από τα αρμόδια όργανα του Υπουργείου Γεωργίας διαπιστωθούν παρατυπίες το ποσό της ενίσχυσης ανακτάται, σύμφωνα με τις εκάστοτε ισχύουσες διατάξεις. Ενόψει δε της φύσης των χρηματοδοτικών συνδρομών από την Κοινότητα, η υποχρέωση τήρησης των όρων χρηματοδότησης που αναφέρονται στην απόφαση έγκρισης της ενίσχυσης συνιστά, όπως ακριβώς και η υποχρέωση εκτέλεσης του οικείου σχεδίου, ουσιώδη δέσμευση του δικαιούχου αυτής και για το λόγο αυτό αποτελεί προϋπόθεση της κοινοτικής συνδρομής. Εξάλλου, σύμφωνα με την αρχή της διάρκειας, η παραγωγική δραστηριότητα των έργων και των πράξεων που εκτελεί ο δικαιούχος των ενωσιακών κονδυλίων πρέπει να διατηρείται επί ορισμένο χρονικό διάστημα, ώστε τα επενδυτικά σχέδια τα οποία πραγματοποιούνται σε υποδομές να είναι αποτελεσματικά, να χρησιμοποιούνται ορθώς και να μπορούν να αποσβεσθούν σε εύλογο χρονικό διάστημα (πρβλ. ΕλΣυν αποφ. Ολομ. 1268/2019, I Τμ. 3364/2015). Με τον τρόπο αυτό αφενός διασφαλίζεται η αποτελεσματικότητα της δράσης των διαρθρωτικών ταμείων και η διάχυση της ανάπτυξης σε μειονεκτούσες περιοχές, αφετέρου αποφεύγεται η καταστρατήγηση των οικείων διατάξεων, αφού αποτρέπεται ο κίνδυνος χρηματοδότησης έργων τα οποία, αφού εκτελεσθούν, παύουν πλέον να εκπληρώνουν τους στόχους, για τους οποίους χορηγήθηκε η κοινοτική χρηματοδότηση. Επιπλέον, εξασφαλίζεται ότι η κοινοτική χρηματοδότηση χορηγείται σε φορείς οι οποίοι έχουν σοβαρή πρόθεση να συμβάλουν στην εκπλήρωση των επιδιωκόμενων από τον οικείο Κανονισμό σκοπών και καθίσταται δυνατή η απόδοση των προσδοκώμενων οικονομικών και κοινωνικών αποτελεσμάτων της εγκρινόμενης κάθε φορά επένδυσης. Περαιτέρω, κατά τα οριζόμενα στην 415312/6255/29.9.1994 κοινή υπουργική απόφαση, ο αποδέκτης της οικονομικής ενίσχυσης αναλαμβάνει,

μεταξύ άλλων, την υποχρέωση να μην μεταβιβάσει, χωρίς την προηγούμενη έγκριση του Υπουργείου Γεωργίας, τον επιχορηγούμενο εξοπλισμό για χρονικό διάστημα έξι (6) ετών από την απόκτηση αυτού. Από τον ως άνω επιβαλλόμενο κατ' εφαρμογή της παρ. 2.2 του άρθρου 31 της ως άνω Κ.Υ.Α. περιορισμό ως προς τη μεταβίβαση του εξοπλισμού συνάγεται ότι δεν επιτρέπεται η κατά το ίδιο ως άνω χρονικό διάστημα (εξαετία) παύση της παραγωγικής δραστηριότητας της επένδυσης του φορέα που έλαβε τη χρηματοδότηση, καθώς στην περίπτωση αυτή παύει αυταπόδεικτα η χρήση των επιχορηγούμενων παγίων από τον φορέα και επέρχεται ματαίωση του σκοπού της επιχορήγησης. Εξάλλου, όταν οι λόγοι της διακοπής της παραγωγικής δραστηριότητας του φορέα, ο οποίος χρηματοδοτήθηκε κατ' εφαρμογή των διατάξεων της ως άνω Κ.Υ.Α., δεν οφείλονται σε λόγους ανωτέρας βίας, αλλά ανάγονται στη σφαίρα ευθύνης του, είτε διά των πράξεων είτε διά των παραλείψεών του, συντρέχει παράβαση των όρων χρηματοδότησης του επενδυτικού σχεδίου, τα ποσά δε των ενισχύσεων που έχουν καταβληθεί θεωρούνται αχρεωστήτως καταβληθέντα και επιβάλλεται στον λήπτη τους η επιστροφή, ενόψει της ματαίωσης του σκοπού της χρηματοδότησης (πρβλ. ΕλΣυν αποφ. Ι Τμ. 6078/2015).

6. Α. Με τις διατάξεις του Κανονισμού (ΕΟΚ) 2052/1988 του Συμβουλίου της 24^{ης} Ιουνίου 1988 «για την αποστολή των διαρθρωτικών ταμείων, την αποτελεσματικότητά τους και το συντονισμό των παρεμβάσεών τους μεταξύ τους, καθώς και με τις παρεμβάσεις της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων και των άλλων υφιστάμενων χρηματοδοτικών οργάνων» (ΕΕ L185 της 15.7.1988), όπως τροποποιήθηκε με τον Κανονισμό (ΕΟΚ) 2081/1993 (ΕΕ L193 της 31.7.1993) και τις διατάξεις του Κανονισμού (ΕΟΚ) 4253/1988 του Συμβουλίου της 19^{ης} Δεκεμβρίου 1988 «για τις διατάξεις εφαρμογής του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 2052/1988 ...» (ΕΕ L374 της 31.12.1988), όπως τροποποιήθηκε με τον Κανονισμό (ΕΟΚ) 2082/1993 (ΕΕ L193 της 31.7.1993), θεσπίστηκε για την εξασφάλιση της επιτυχίας των δράσεων που εκτελούν δημόσιοι ή ιδιωτικοί φορείς, οι οποίες (δράσεις) συγχρηματοδοτούνται από κοινοτικούς και εθνικούς πόρους, κατά την εφαρμογή ενός Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης (ΚΠΣ), η υποχρέωση των κρατών μελών να λαμβάνουν κατάλληλα μέτρα, στα οποία, μεταξύ άλλων, περιλαμβάνεται η θέσπιση του αναγκαίου νομοθετικού πλαισίου που εξασφαλίζει την επιτυχή εκτέλεση των επί μέρους ενεργειών, την πρόληψη και δίωξη των παρατυπιών, καθώς και την ανάκτηση των κεφαλαίων που διατέθηκαν κατά παράβαση των κειμένων διατάξεων για την επίτευξη των

χρηματοδοτούμενων στόχων. Στο πλαίσιο της ανωτέρω αρμοδιότητας του εθνικού νομοθέτη, με τις διατάξεις του άρθρου 102 του ν. 2362/1995 ορίστηκε ότι «Χρηματοδοτήσεις, ενισχύσεις ή επιδοτήσεις σε φυσικά ή νομικά πρόσωπα και φορείς που καταβάλλονται στα πλαίσια κοινοτικών πολιτικών από εθνικούς πόρους ή πόρους της Ευρωπαϊκής Ένωσης αναζητούνται από το Δημόσιο, εφόσον διαπιστωθεί από τα κατά περίπτωση αρμόδια όργανα ότι έχουν καταβληθεί αχρεωστήτως ή παρανόμως (...)» και του άρθρου 104 του ίδιου νόμου ότι «Τα όργανα έκδοσης της καταλογιστικής πράξης, ο τρόπος βεβαίωσης του αχρεωστήτως καταβληθέντος ποσού (...) οι απαιτούμενες διαδικασίες, καθώς και κάθε άλλη αναγκαία λεπτομέρεια καθορίζονται με αποφάσεις του Υπουργού Οικονομικών ή για τα θέματα για τα οποία συντρέχει αρμοδιότητα και άλλων υπουργών, με κοινές αποφάσεις του Υπουργού Οικονομικών και των κατά περίπτωση αρμόδιων καθ' ύλην υπουργών». Δυνάμει της ως άνω νομοθετικής εξουσιοδότησης, εκδόθηκε η 2007892/461/27.5.1998 κοινή απόφαση των Υπουργών Εθνικής Οικονομίας - Οικονομικών - Γεωργίας - Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων «Ανάκτηση αχρεωστήτως ή παρανόμως καταβληθέντων ποσών από εθνικούς πόρους ή πόρους της Ευρωπαϊκής Ένωσης στα πλαίσια υλοποίησης κοινοτικών πολιτικών» (Β' 606), όπως αυτή τροποποιήθηκε με τη 2/57858/Γ0041/9.8.2000 (Β' 1079) όμοια. Οι διατάξεις της ανωτέρω Κ.Υ.Α., σύμφωνα με το άρθρο 8 της αντίστοιχης 907/052/2.7.2003 κοινής απόφασης των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών - Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων - Γεωργίας (Β' 878), που εκδόθηκε για τη ρύθμιση της ως άνω ανάκτησης αχρεωστήτως ή παρανόμως καταβληθέντων ποσών, κατά την προγραμματική περίοδο 2000-2006, εξακολουθούν να ισχύουν και μετά την ισχύ της νεότερης αυτής κοινής υπουργικής απόφασης, για τα έργα που ελέγχονται στο πλαίσιο του Κ.Π.Σ. για την περίοδο 1994-1999. Η ανωτέρω Κ.Υ.Α. 2007892/461/27.5.1998 ορίζει, στο άρθρο 1, ότι «1. Μετά από τη διενέργεια ελέγχου εκ μέρους των κατά νόμο αρμοδίων οργάνων και εφόσον διαπιστώνεται αχρεώστητη ή παράνομη καταβολή, σε φυσικά ή νομικά πρόσωπα και φορείς, χρηματικών ποσών από χρηματοδοτήσεις, ενισχύσεις ή επιδοτήσεις που καταβάλλονται στα πλαίσια κοινοτικών πολιτικών από εθνικούς πόρους ή πόρους της Ευρωπαϊκής Ένωσης, συντάσσεται σχετική έκθεση ελέγχου. Απόσπασμα της έκθεσης ελέγχου με τα αποτελέσματα αυτού, κοινοποιείται στον ελεγχόμενο, από την υπηρεσία που διέταξε τον έλεγχο, κατά τις διατάξεις του Κώδικα Φορολογικής Δικονομίας. Με το ίδιο έγγραφο καλείται ο ενδιαφερόμενος να λάβει

γνώση της εκθέσεως και να διατυπώσει επ' αυτής εγγράφως και εντός προθεσμίας τριάντα (30) ημερών από της κοινοποίησης τις αντιρρήσεις του ή την αποδοχή του (...) 2. Εάν η ανωτέρω προθεσμία παρέλθει άπρακτη ή οι αντιρρήσεις του ενδιαφερομένου κριθούν αβάσιμες, εκδίδεται πράξη καταλογισμού. (...)».

B. Με τις ανωτέρω διατάξεις καθορίστηκε η διαδικασία ανάκτησης της χρηματοδότησης που καταβλήθηκε, στο πλαίσιο εκτέλεσης επιχορηγούμενων από εθνικούς και κοινοτικούς πόρους επενδυτικών σχεδίων, σε δημόσιους ή ιδιωτικούς φορείς, εφόσον μετά από έλεγχο που διενεργείται από την αρμόδια αρχή (βλ. άρθρο 6 του ν. 2187/1994, Α' 16, άρθρο 17 του ν. 2860/2000 και 2/25422/0004/25.4.2001 κοινή απόφαση των Υπουργών Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, Β' 529), διαπιστωθεί αχρεώστητη ή παράνομη καταβολή χρηματοδότησης. Στην περίπτωση αυτή, συντάσσεται σχετική έκθεση ελέγχου, απόσπασμα της οποίας κοινοποιείται στον ελεγχόμενο, συγχρόνως δε καλείται αυτός να λάβει γνώση της έκθεσης και να διατυπώσει εγγράφως, εντός προθεσμίας τριάντα (30) ημερών από την κοινοποίηση, τις τυχόν αντιρρήσεις του. Εφόσον η ανωτέρω προθεσμία παρέλθει άπρακτη ή οι αντιρρήσεις του ενδιαφερομένου κριθούν αβάσιμες, εκδίδεται απόφαση καταλογισμού, με την οποία υποχρεώνεται να επιστρέψει το ποσό που του καταβλήθηκε αχρεώστητα ή παράνομα (πρβλ. ΕλΣυν αποφ. Ολομ. 1158/2015, 829/2011, Ι Τμ. 1353/2019, 950/2016). Η απόφαση αυτή είναι αιτιολογημένη, όταν αναφέρεται η αιτία της επιστροφής του αχρεωστήτως ή παρανόμως καταβληθέντος ποσού με ειδικότερη αναφορά στην έκθεση ελέγχου, προκειμένου ο φορέας (φυσικό ή νομικό πρόσωπο), στον οποίο διατέθηκε η χρηματοδότηση και από τον οποίο αναζητείται το αχρεωστήτως ή παρανόμως καταβληθέν ποσό, να λάβει γνώση με απόλυτη σαφήνεια της υποχρέωσης, την οποία παραβίασε και εξαιτίας της οποίας καταλογίζεται. Για το σκοπό αυτό, η περιεχόμενη στην έκθεση ελέγχου αναφορά της αιτίας, στην οποία μπορεί, σύμφωνα με τα ανωτέρω, να παραπέμπει η απόφαση καταλογισμού, πρέπει να είναι σαφής και αναλυτική και να συνοδεύεται από απαρίθμηση των στοιχείων εκείνων που στοιχειοθετούν την παραβατική συμπεριφορά του καταλογιζομένου (βλ. άρθρα 2 παρ. 5 και 3 της προαναφερόμενης κοινής υπουργικής απόφασης) (πρβλ. ΕλΣυν Ολομ. 2333/2011, Ι Τμ. 2644, 6653, 7512/2015, 1027/2013).

7. Τέλος, η αναζήτηση των αχρεωστήτως καταβληθέντων ποσών επιβάλλεται, αναλόγως των περιστάσεων εκάστης περίπτωσης και δη της σοβαρότητας της

παρατυπίας, να συνάδει προς την αρχή της αναλογικότητας, η οποία, ως εθνική συνταγματική αρχή (βλ. άρθρο 25 παρ. 1 εδ. γ' του Συντάγματος) αλλά και ως γενική αρχή του Δικαίου της Ένωσης υποχρεώνει τα εθνικά όργανα στην επιβολή των εκάστοτε προβλεπομένων διοικητικών μέτρων, όπως εκείνο της ανάκτησης της χρηματοδότησης από τον τελικό δικαιούχο ή τον τελικό αποδέκτη, στο πλαίσιο δημοσιονομικής διόρθωσης, στο βαθμό που το επιβαλλόμενο μέτρο είναι πρόσφορο για την υλοποίηση του επιδιωκόμενου από την οικεία διάταξη σκοπού και δεν υπερβαίνει το αναγκαίο για την επίτευξη του σκοπού αυτού μέτρο (βλ. απόφ. ΔΕΕ της 12.7.2012, C- 59/11, «Association Kokopelli κατά Graines Baumaux SAS», σκ. 38, της 13.12.2012, C- 11/12, «Maatschap L.A. en D.A.B. Langestraat en P. Langestraat-Troost κατά Staatssecretaris van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie», σκ. 39, ΕλΣυν απόφ. Ι Τμ. 38/2019).

8. Στην υπό κρίση υπόθεση, από τα στοιχεία του φακέλου, προκύπτουν τα ακόλουθα: **ι)** Ο εκκαλών συνεταιρισμός υπέβαλε, στο πλαίσιο προγράμματος του Β' Κ.Π.Σ., την αίτηση- μελέτη για την υπαγωγή του επενδυτικού σχεδίου «Εκσυγχρονισμός ελαιοτριβείου» στον Κανονισμό 866/1990 και ήδη κατά τον χρόνο εκείνο Κανονισμό 951/1997. Η αρμόδια Επιτροπή Έγκρισης Επενδυτικών Σχεδίων, με την απόφαση γνωμοδότησε για την καταρχήν έγκριση του ως άνω επενδυτικού σχεδίου, με συνολικό επιλέξιμο προϋπολογισμό 142.000.000 δραχμών και ήδη 416.728,00 ευρώ, που περιελάμβανε την ανακαίνιση / εκσυγχρονισμό του κτιρίου, τη διαμόρφωση του περιβάλλοντος χώρου και την αγορά καινούριου μηχανολογικού εξοπλισμού για το ελαιοτριβείο, για την οποία, άλλωστε, αγορά χορηγήθηκε το μεγαλύτερο μέρος του επιδοτούμενου ποσού, το οποίο αναλύεται, ειδικότερα, σε 49.700.000 δραχμές και ήδη 145.854,00 ευρώ από το ΕΓΤΠΕ, 14.200.000 δραχμές και ήδη 41.672,00 ευρώ από το ΠΔΕ και 78.100.000 δραχμές και ήδη 229.200,00 ευρώ από ίδια συμμετοχή του δικαιούχου συνεταιρισμού, ήτοι σε 35.500.000 δραχμές και ήδη 104.181,95 ευρώ από ίδια κεφάλαια και 42.600.000 δραχμές και ήδη 125.018,34 ευρώ από δανειακά κεφάλαια. Κατόπιν τούτου, ο εκκαλών συνεταιρισμός προέβη σε αγορά ελαιοσυγκριτικών μηχανημάτων από την εταιρεία «.....», συνολικού ποσού 140.581.400 δραχμών και ήδη 412.564,64 ευρώ, προκειμένου να καλύψει το ποσό της απαιτούμενης ίδιας συμμετοχής αυτού. Προς αποπληρωμή του ως άνω ποσού, ο εκκαλών -πλην της καταβολής μέρους αυτού με μετρητά, καθώς και πώλησης στην

προμηθεύτρια εταιρεία παλαιού εξοπλισμού του ελαιοτριβείου- εξέδωσε σε διαταγή της ανωτέρω προμηθεύτριας εταιρείας τρεις (3) μεταχρονολογημένες επιταγές, συνολικού ποσού 105.000.000 δραχμών, η οποία (εταιρεία) εξέδωσε τα αντίστοιχα τιμολόγια πώλησης, από τα οποία η εν λόγω οφειλή φερόταν να είναι εξοφλημένη. Ακολούθως, με την απόφαση του Υπουργού Γεωργίας εγκρίθηκε οριστικά η χορήγηση της ανωτέρω συνδρομής στον εκκαλούντα για την υλοποίηση του επίμαχου επενδυτικού σχεδίου, με περίοδο πραγματοποίησης από «9.1999 έως 6.2000». Μετά δε την ολοκλήρωση του φυσικού και οικονομικού αντικείμενου της επένδυσης και τον έλεγχο των απαιτούμενων δικαιολογητικών, καταβλήθηκε στον εκκαλούντα, με την απόφαση του Υπουργού Γεωργίας, το συνολικό ποσό των 187.527,51 ευρώ.

ii. Κατόπιν της μερικής εξόφλησης των ανωτέρω τριών (3) επιταγών, ο εκκαλών στις 30.4.2001 εξέδωσε μία μεταχρονολογημένη επιταγή, ποσού 49.800.000 δραχμών και ήδη 146.148,00 ευρώ, στο όνομα της προμηθεύτριας εταιρείας («.....»), η οποία ωστόσο δεν εξοφλήθηκε, για το λόγο ότι ο εκκαλών δεν είχε διαθέσιμο επαρκές υπόλοιπο χρημάτων (όπως βεβαιώθηκε στο σώμα της επιταγής), καθώς είχε απορριφθεί από την Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος (ΑΤΕ) το αίτημα του εκκαλούντος για χορήγηση δανείου προκειμένου να εκπληρώσει τον όρο της ίδιας συμμετοχής στο κρίσιμο εγκεκριμένο επενδυτικό πρόγραμμα. Κατόπιν τούτου, η εταιρεία «.....», δυνάμει της διαταγής πληρωμής του Μονομελούς Πρωτοδικείου Κυπαρισσίας, προέβη σε αναγκαστική κατάσχεση του μηχανολογικού εξοπλισμού που είχε παραδώσει στον εκκαλούντα. Ακολούθησε έλεγχος στις εγκαταστάσεις του έργου και συντάχθηκε το από 11.9.2001 Πρακτικό Ελέγχου της Επιτροπής του Τμήματος Επενδύσεων της Διεύθυνσης Αγροτικής Ανάπτυξης της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης, σύμφωνα με το οποίο διαπιστώθηκε ότι από τον ενισχυθέντα οικονομικά μηχανολογικό εξοπλισμό του ελαιοτριβείου είχαν αφαιρεθεί και δεν υπήρχαν τα αναγραφόμενα στο πρακτικό αυτό μηχανήματα, τα οποία είναι απαραίτητα και αναγκαία για τη λειτουργία του ελαιοτριβείου. Σημειωτέον ότι η ως άνω κατάσχεση του μηχανολογικού εξοπλισμού ήρθη στις 9.3.2004 με σχετική πράξη συμβολαιογράφου Στη συνέχεια, με την καταγγελία – αναφορά του νόμιμου εκπροσώπου της ομόρρυθμης εταιρείας με την επωνυμία «.....» καταγγέλθηκε ότι για τη χρηματοδότηση του εκκαλούντος δεν συντρέχουν οι νόμιμες

προς τούτο προϋποθέσεις και ιδίως η συμμετοχή αυτού στην επένδυση με ίδια κεφάλαια, καθόσον, αφού αυτός αδυνατούσε να καταβάλει τη συμμετοχή του, λόγω έλλειψης ιδίων και δανειακών κεφαλαίων, προέβη στην έκδοση μεταχρονολογημένης επιταγής σε διαταγή της προαναφερόμενης προμηθεύτριας εταιρείας προκειμένου να εξοφλήσει τον μηχανολογικό εξοπλισμό για την αγορά του οποίου επιδοτήθηκε, η οποία ήταν ακάλυπτη. Ακολούθως, διατάχθηκε η διενέργεια δεύτερου ελέγχου στις εγκαταστάσεις του έργου και η Επιτροπή Παρακολούθησης, με το από 17.2.2005 Πρακτικό Ελέγχου, διαπίστωσε ότι όλος ο μηχανολογικός εξοπλισμός, για τον οποίο ο εκκαλόν έλαβε οικονομική ενίσχυση, είναι εγκατεστημένος εντός του ελαιοτριβείου και λειτουργεί, αλλά ο εκκαλόν συνεταιρισμός δεν λειτούργησε κατά τις ελαιοκομικές περιόδους 2001-2002 και 2002-2003.

iii. Στη συνέχεια, στο πλαίσιο διενέργειας προκαταρκτικής εξέτασης από το Ειρηνοδικείο Κυπαρισσίας, κατόπιν της εισαγγελικής παραγγελίας του Εισαγγελέα Πρωτοδικών Κυπαρισσίας, καθώς και της C1D (2007) 1665KC/em αναφοράς της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Καταπολέμησης της Απάτης - OLAF (η οποία δεν έχει προσκομιστεί στα στοιχεία του φακέλου), ασκήθηκε ποινική δίωξη κατά των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου (Δ.Σ.) του εκκαλούντος για το αδίκημα της απάτης σε βάρος των οικονομικών συμφερόντων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων κατά συναυτουργία, καθώς και κατά του νόμιμου εκπροσώπου της εταιρείας «.....» για άμεση συνέργεια στην ανωτέρω πράξη. Μετά το πέρας της κύριας ανάκρισης εκδόθηκε το παραπεμπτικό βούλευμα του Συμβουλίου Πλημμελειοδικών Κυπαρισσίας, το οποίο επικυρώθηκε με την απόφαση του Αρείου Πάγου (εν συμβουλίω). Σύμφωνα με το βούλευμα αυτό προέκυψαν επαρκείς ενδείξεις σε βάρος των κατηγορουμένων ώστε να παραπεμφθούν στο ακροατήριο του Τριμελούς Εφετείου Κακουρηγημάτων Καλαμάτας, καθόσον τα μέλη της διοίκησης του εκκαλούντος παρέστησαν ψευδώς ότι τήρησαν τον απαιτούμενο όρο καταβολής της ίδιας συμμετοχής προσκομίζοντας τιμολόγια της εταιρείας από την οποία αγόρασαν τα μηχανήματα που φέρονταν ως εξοφλημένα, ενώ στην πραγματικότητα το τίμημα αυτών είχε πιστωθεί και οι επιταγές που είχαν εκδοθεί προς εξόφλησή τους ήταν ακάλυπτες και δεν πληρώθηκαν. Ήδη, έχει εκδοθεί η απόφαση του Τριμελούς Εφετείου Κακουρηγημάτων Καλαμάτας, με την οποία κρίθηκε ότι δεν στοιχειοθετούνται οι ως άνω αποδιδόμενες σε βάρος των κατηγορουμένων πράξεις και, ως εκ τούτου, οι κατηγορούμενοι κηρύχθηκαν αθώοι.

Άλλωστε, σύμφωνα με το προσκομιζόμενο/13.3.2019 πιστοποιητικό της Γραμματέως του Εφετείου Καλαμάτας δεν έχει ασκηθεί αίτηση αναίρεσης κατά της ανωτέρω απόφασης, η οποία, συνεπώς, έχει καταστεί αμετάκλητη.

iv. Περαιτέρω, συντάχθηκε το από 3.9.2014 πόρισμα ελέγχου της Διεύθυνσης Προγραμματισμού και Γενικής Διεύθυνσης του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, το οποίο κοινοποιήθηκε στον εκκαλούντα την 1η.10.2014 (βλ. την από 1.10.2014 έκθεση επίδοσης του υπαλλήλου της Περιφερειακής Ενότητας). Σύμφωνα με το πόρισμα αυτό, το οποίο αφενός παραπέμπει και στα πορίσματα των προηγούμενων ελέγχων που είχαν διενεργηθεί στις εγκαταστάσεις του ελαιοτριβείου και αφετέρου έλαβε υπόψη την ποινική διαδικασία σε βάρος των μελών του Δ.Σ. του εκκαλούντος (κυρίως του παραπεμπτικού βουλευμάτος του Συμβουλίου Πλημμελειοδικών Κυπαρισσίας), το ελαιοτριβείο -πλην των ελαιοκομικών περιόδων 2001-2002 και 2002-2003 που δεν λειτούργησε λόγω αφαίρεσης του μηχανολογικού εξοπλισμού από την προμηθεύτρια εταιρεία με πράξη κατάσχεσης, η οποία ήρθη στη συνέχεια- λειτούργησε μέχρι την ελαιοκομική περίοδο 2005-2006, κατόπιν δε μισθώθηκε και ακολούθως μεταβιβάστηκε σε ιδιώτη. Λαμβανομένης περαιτέρω υπόψη της γνωμοδότησης του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους (ΝΣΚ), που εκδόθηκε επί ερωτημάτων του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων σχετικά με τη διαπιστωθείσα παρατυπία στην ελεγχόμενη επένδυση, σύμφωνα με την οποία, όπως αυτή παρατίθεται στο πόρισμα, «η άρση της κατάσχεσης του μηχανολογικού εξοπλισμού, η επανατοποθέτησή του στο χώρο της επένδυσης και η κανονική λειτουργία της μονάδας για τα επόμενα χρόνια, καθώς και το γεγονός ότι έχει ήδη παρέλθει το χρονικό διάστημα διατήρησης του μηχανολογικού εξοπλισμού δεν αίρουν την διαπιστωθείσα παρατυπία που συνίσταται στην επιβάρυνση του κοινοτικού ταμείου με την τεχνητή δημιουργία μη πραγματικών και επιλέξιμων δαπανών», το ως άνω πόρισμα κατέληξε στο συμπέρασμα ότι ο εκκαλών δεν τήρησε τις υποχρεώσεις του, όπως αυτές προκύπτουν από την 415312/6255/29.9.1994 κοινή υπουργική απόφαση, και, ως εκ τούτου, υποχρεούται να επιστέψει το συνολικό ποσό της αχρεωστήτως καταβληθείσας σε αυτόν ενίσχυσης, ανερχόμενης στο ποσό των 187.527,51 ευρώ. Κατά του πορίσματος αυτού ο εκκαλών δεν υπέβαλε αντιρρήσεις εντός της προβλεπόμενης τριακονθήμερης προθεσμίας. Ακολούθως, εκδόθηκε η προσβαλλόμενη πράξη, με την οποία αυτός καταλογίστηκε με το σύνολο της οικονομικής ενίσχυσης που

έλαβε, ποσού 187.527,51 ευρώ, με την αιτιολογία ότι δεν τήρησε τις συμβατικές του υποχρεώσεις που απορρέουν από την ένταξή του στον Κανονισμό 951/97 (πρώην 866/90), και ειδικότερα ότι δεν λειτούργησε κατά τις ελαιοκομικές περιόδους 2001-2002 και 2002-2003 λόγω αφαίρεσης του μηχανολογικού εξοπλισμού από την προμηθεύτρια εταιρεία με πράξη κατάσχεσης, η οποία ήρθη στη συνέχεια. Στη συνέχεια, εκδόθηκε και η πράξη, με την οποία καταλογίστηκε σε βάρος του εκκαλούντος το ποσό των 67.695,22 ευρώ, που αντιστοιχεί στους τόκους του προαναφερόμενου καταλογισθέντος ποσού (των 187.527,51 ευρώ).

9. Με τις ένδικες εφέσεις ο εκκαλών προβάλλει ότι υπέβαλε αντιρρήσεις κατά του από 3.9.2014 πορίσματος ελέγχου, αλλά δεν ελήφθησαν υπόψη από το καθ' ου, καθώς υποβλήθηκαν εκπρόθεσμα. Ο λόγος αυτός -ανεξαρτήτως του ότι οι επικαλούμενες αντιρρήσεις δεν προσκομίζονται από τον εκκαλούντα ούτε υπάρχουν στο φάκελο, ενώ δεν προκύπτει ούτε από τα στοιχεία του φακέλου ο πραγματικός χρόνος σύνταξης και κατάθεσής τους- πρέπει να απορριφθεί, διότι εφόσον οι αντιρρήσεις αυτές υποβλήθηκαν εκπρόθεσμα, ήτοι μετά το πέρας της αποκλειστικής προβλεπόμενης από τις οικείες διατάξεις τριακονθήμερης προθεσμίας, όπως συνομολογεί και ο ίδιος ο εκκαλών, χωρίς να συντρέχει λόγος ανωτέρας βίας προς τούτο νομίμως δεν ελήφθησαν υπόψη από το καθ' ου Ελληνικό Δημόσιο κατά την έκδοση των προσβαλλόμενων καταλογιστικών πράξεων.

10. Προβάλλεται, επίσης, κατ' εκτίμηση του περιεχομένου των δικογράφων των εφέσεων, ότι οι προσβαλλόμενες πράξεις είναι πλημμελώς αιτιολογημένες, καθότι κατά την έκδοσή τους δεν ελήφθη υπόψη η ήδη εκδοθείσα απόφαση του Τριμελούς Εφετείου Κακουργημάτων Καλαμάτας, με την οποία τα μέλη του Δ.Σ. του εκκαλούντος κρίθηκαν αθώα για την αποδιδόμενη σε αυτούς πράξη (απάτη σε βάρος των συμφερόντων της Ευρωπαϊκής Ένωσης) και η οποία δεσμεύει τη Διοίκηση.

11. Ο λόγος αυτός είναι, επίσης, απορριπτέος ως ερειδόμενος επί εσφαλμένης προϋπόθεσης. Και τούτο, διότι η αιτία του καταλογισμού, σύμφωνα με τις προσβαλλόμενες πράξεις και το από 3.9.2014 πόρισμα ελέγχου, συνίσταται στη μη τήρηση των υποχρεώσεων της υπαγωγής στη χρηματοδότηση του εκκαλούντος, όπως αυτές καθορίζονται στον Κανονισμό 951/97 (πρώην Κανονισμό 866/90) και στην 415312/6255/29.9.1994 κοινή υπουργική απόφαση, και ειδικότερα στη μη λειτουργία

του συνεταιρισμού κατά τις ελαιοκομικές περιόδους 2001-2002 και 2002-2003 -ήτοι σε χρόνο μικρότερο της προβλεπόμενης υποχρεωτικής εξαετούς λειτουργίας αυτού- λόγω κατάσχεσης του μηχανολογικού εξοπλισμού από την προμηθεύτρια εταιρεία, και όχι στη νομιμότητα ή μη της έγκρισης της χρηματοδότησης του επενδυτικού σχεδίου από κοινοτικούς πόρους, ζήτημα που αποτέλεσε αντικείμενο κρίσης με την ανωτέρω αθωωτική ποινική απόφαση. Συγκεκριμένα, ο ένδικος καταλογισμός επιβλήθηκε σε βάρος του εκκαλούντος, διότι, ενώ απαραίτητη προϋπόθεση για τη λήψη και διατήρηση της επιχορήγησης που έλαβε και για την επίτευξη των στόχων του επενδυτικού σχεδίου, κατά τα γενόμενα δεκτά ανωτέρω (σκ.5 και 6), αποτελούσε η μη μεταβίβαση του επιχορηγούμενου εξοπλισμού για χρονικό διάστημα έξι (6) ετών από την απόκτησή του χωρίς την έγκριση του Υπουργείου Γεωργίας και/ή η μη παύση της λειτουργίας της επένδυσης σε χρονικό διάστημα μικρότερο των έξι (6) ετών από την ολοκλήρωση αυτής, το ελαιοτριβείο, κατά παράβαση των ανωτέρω, έπαυσε να λειτουργεί για δύο (2) ελαιοκομικές περιόδους, πριν την παρέλευση του διαστήματος αυτού. Ο λόγος δε της μη λειτουργίας του ελαιοτριβείου δεν οφείλεται σε λόγους ανωτέρας βίας, αλλά ανάγεται στη σφαίρα ευθύνης του εκκαλούντος, αφού το ίδιο δεν εξόφλησε το πλήρες τίμημα των μηχανημάτων που αγόρασε, με συνέπεια αυτά να κατασχεθούν από την προμηθεύτρια εταιρεία και το ελαιοτριβείο να μην είναι σε θέση να λειτουργήσει χωρίς τα μηχανήματα αυτά. Εξάλλου, κατά την ποινική διαδικασία που ακολούθησε, τα μέλη του Δ.Σ. του εκκαλούντος και ο νόμιμος εκπρόσωπος της εταιρείας «.....» παραπέμφθηκαν στο ακροατήριο με την κατηγορία ότι παρέστησαν ψευδώς στους αρμοδίους υπαλλήλους ότι είχαν καλύψει ολόκληρο το ποσοστό της υποχρεωτικής συμμετοχής τους στο πρόγραμμα αποκλειστικά με ίδιους πόρους (ίδια κεφάλαια) και, συνεπώς, ότι πληρούνταν οι χρηματοδοτικές προϋποθέσεις για τη λήψη της κοινοτικής επιδότησης, με την όμως απόφαση του Τριμελούς Εφετείου Κακουργημάτων Καλαμάτας -η οποία πράγματι δεν λήφθηκε υπόψη κατά την έκδοση των προσβαλλόμενων πράξεων- αυτοί κηρύχθηκαν αθώοι καθώς κρίθηκε ότι δεν στοιχειοθετείται το αδίκημα της απάτης σε βάρος των οικονομικών συμφερόντων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων κατά συναυτουργία από αυτούς ούτε η άμεση συνέργεια στην ανωτέρω πράξη. Η προαναφερόμενη δε ποινική απόφαση αναφέρεται στους όρους χρηματοδότησης της επίμαχης επένδυσης από το ΕΓΤΠΕ-Π όσον αφορά στην υποχρέωση ίδιας συμμετοχής του εκκαλούντος σε αυτό, η παράβαση του οποίου,

ωστόσο, δεν συνιστά την αιτία του ένδικου καταλογισμού, όπως προναφέρθηκε, και ως εκ τούτου η έκδοση της ποινικής αυτής απόφασης δεν ασκεί επιρροή στην επιβολή του επίδικου καταλογισμού.

12. Ο εκκαλών συνεταιρισμός ισχυρίζεται ακόμη ότι, όπως προκύπτει από την απόφαση του Τριμελούς Εφετείου Κακουργημάτων Καλαμάτας, η οποία δεσμεύει το Ελεγκτικό Συνέδριο, δεν επήλθε βλάβη των οικονομικών συμφερόντων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, η δε επιχορηγούμενη επένδυση ολοκληρώθηκε και το ελαιοτριβείο συνέχισε να λειτουργεί σύμφωνα με τους όρους του ως άνω Κανονισμού, ενώ περαιτέρω δεν έγινε χρήση πλαστών ή ανακριβών δηλώσεων για την είσπραξη της οικονομικής ενίσχυσης.

13. Ο λόγος αυτός πρέπει να απορριφθεί ως αλυσιτελώς προβαλλόμενος, διότι μόνο το γεγονός ότι η υπό χρηματοδότηση επένδυση έχει υλοποιηθεί δεν αρκεί για να δικαιολογήσει την καταβολή και διατήρηση της κοινοτικής συνδρομής, καθόσον τα προβλεπόμενα στην 415312/6255/29.9.1994 κοινή υπουργική απόφαση μέτρα ανάκτησης των χρηματοδοτήσεων επιβάλλονται σε κάθε περίπτωση αθέτησης των όρων χορήγησής τους και όχι μόνον σε περιπτώσεις παρατυπιών που θέτουν σε κίνδυνο την πραγματοποίηση του σχεδίου ή συνεπάγονται σημαντικές τροποποιήσεις που επηρεάζουν την φύση και την ίδια την βιωσιμότητα τους (βλ. απόφ. ΔΕΚ της 19.1.2006, C- 240/03 “Valnerina”, πρβλ. ΕλΣυν αποφ. Ι Τμ. 1051/2018, 1005, 1823, 1830/2017, 1721, 2536/2016). Εξάλλου, η παράβαση των υποχρεώσεων του δικαιούχου αναφορικά με τους όρους ένταξης της πράξης, συνεπάγεται, ενόψει της αρχής της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης, την διόρθωση των λογαριασμών (πρβλ. ΕλΣυν Ι Τμ. 3376/2015). Περαιτέρω, λαμβάνοντας υπόψη ότι η παραβίαση της εθνικής ή κοινοτικής νομοθεσίας κατά την υλοποίηση μιας συγχρηματοδοτούμενης πράξης καθιστά αδικαιολόγητη την εκταμίευση ποσών από τον κοινοτικό προϋπολογισμό, ο ένδικος καταλογισμός νομίμως επιβλήθηκε στον εκκαλούντα, αφού, κατά παράβαση της ανωτέρω ΚΥΑ, την οποία είχε υποχρέωση να τηρεί σύμφωνα με την υποβληθείσα από αυτόν αίτηση – μελέτη, την απόφαση προέγκρισης της επένδυσης, καθώς και την απόφαση της οριστικής έγκρισης της υπό έλεγχο χρηματοδότησης, η λειτουργία του ελαιοτριβείου έπαυσε πριν την πάροδο του χρονικού διαστήματος των έξι (6) ετών από την απόκτηση του μηχανολογικού εξοπλισμού για την αγορά του οποίου, άλλωστε, επιδοτήθηκε. Τέλος, ο ισχυρισμός του εκκαλούντος ότι για την είσπραξη της οικονομικής ενίσχυσης δεν χρησιμοποίησε

πλαστές ή ανακριβείς δηλώσεις προβάλλεται αλυσιτελώς, καθόσον η χρήση τέτοιων δηλώσεων δεν αποτελεί την αιτία του επιβληθέντος καταλογισμού και δεν αποδίδεται στον εκκαλούντα η τέλεση της παράβασης αυτής.

14. Ακολούθως, ο εκκαλών προβάλλει ότι η καθυστέρηση εξόφλησης μέρους του τιμήματος προς την προμηθεύτρια εταιρεία του μηχανολογικού εξοπλισμού, καθώς και η μη λειτουργία του ελαιοτριβείου για δύο (2) ελαιοκομικές περιόδους δεν οφείλεται σε υπαιτιότητα των μελών του Δ.Σ. αυτού, αλλά σε τρίτους και ιδίως στην άρνηση της ΑΤΕ να χορηγήσει σε αυτόν δάνειο, παρότι υπήρχε προέγκριση της εν λόγω δανειοδότησης ήδη από τον Μάρτιο του 1999. Σε κάθε περίπτωση, προβάλλεται ότι ο συνεταιρισμός μεταβίβασε το ελαιοτριβείο στο σύνολό του (κτίρια και μηχανολογικό εξοπλισμό) στον ιδιώτη,, κατόπιν έγκρισης του Υπουργείου Γεωργίας, με τον τρόπο δε αυτόν εξοφλήθηκε η ως άνω οφειλή του και το ελαιοτριβείο εξακολουθεί να λειτουργεί.

15. Ο λόγος αυτός της έφεσης είναι απορριπτέος ως αβάσιμος, καθόσον οι περιστάσεις που επικαλείται ο εκκαλών και ιδίως η μη δανειοδότηση από την ΑΤΕ, δεν στοιχειοθετούν τη συνδρομή ανωτέρας βίας εξαιτίας της οποίας εμποδίστηκε η εκπλήρωση των ανειλημμένων υποχρεώσεων και δεσμεύσεών του. Τούτο δε, διότι ο τρόπος εξόφλησης των τιμολογίων αγοράς των επιδοτούμενων μηχανημάτων ανάγεται στη σφαίρα ευθύνης του δικαιούχου και εμπίπτει στην επιχειρηματική του δραστηριότητα, η άρνηση δε χορήγησης δανείου από την Τράπεζα εμπίπτει στο συναλλακτικό κίνδυνο μιας επιχείρησης και δε συνιστά περίσταση ασυνήθη και απρόβλεπτη. Εξάλλου, δεν προσκομίζεται κανένα αποδεικτικό στοιχείο από το οποίο να προκύπτει ότι η ΑΤΕ είχε προβεί σε προέγκριση δανείου, από την οποία δημιουργήθηκε στον εκκαλούντα η δικαιολογημένη πεποίθηση ότι θα λάβει το επικαλούμενο δάνειο και θα εξοφλήσει με τον τρόπο αυτό το τίμημα του μηχανολογικού εξοπλισμού. Ενόψει τούτων, ο εκκαλών, μολονότι έλαβε την επίδικη οικονομική ενίσχυση για τον εκσυγχρονισμό και τη λειτουργία του ελαιοτριβείου, δεν επέδειξε την απαιτούμενη επιμέλεια για την εξόφληση των επιδοτούμενων μηχανημάτων και, συνεπώς, υπέχει ευθύνη για την κατάσχεση αυτών από την προμηθεύτρια εταιρεία και για την κατ' επέκταση παύση της παραγωγικής λειτουργίας του ελαιοτριβείου κατά τις ελαιοκομικές περιόδους 2001-2002 και 2002-2003. Σε κάθε δε περίπτωση, η μετέπειτα μεταβίβαση του ελαιοτριβείου σε ιδιώτη, καθώς και η συνέχιση της λειτουργίας αυτού δεν θεραπεύουν την κατά τα ανωτέρω

διαπιστωθείσα παρατυπία εκ μέρους του εκκαλούντος και, ως εκ τούτου, δεν αρκούν για να δικαιολογήσουν την άρση του επίδικου καταλογισμού.

16. Τέλος, προβάλλεται ότι η επιβολή του ένδικου καταλογισμού, καθώς και του καταλογισμού τόκων σε βάρος ενός μη λειτουργούντος (ουσιαστικά) συνεταιρισμού για μια «ακούσια» παρατυπία είναι καταχρηστικός και αντίκειται στην αρχή της αναλογικότητας.

17. Ο λόγος αυτός, κατά το σκέλος που προβάλλεται παραβίαση της αρχής της αναλογικότητας πρέπει να γίνει δεκτός και να μειωθεί το ποσό του επιβληθέντος σε βάρος του εκκαλούντος καταλογισμού στα 2/6 αυτού, ήτοι στο ποσό των 62.059,16 ευρώ πλέον των αναλογούντων στο ποσό αυτό τόκων. Και τούτο διότι - σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας, όπως έγινε ανωτέρω δεκτό (σκ.7), οι καταλογιστικές πράξεις δεν επιτρέπεται να υπερβαίνουν καταδήλως τα όρια του ενδεδειγμένου και αναγκαίου μέτρου για την επίτευξη των σκοπών που επιδιώκει η οικεία ρύθμιση, ενώ οι προκύπτουσες δυσμενείς συνέπειες δεν πρέπει να τελούν σε προφανή δυσαναλογία με τη βαρύτητα της διαπραχθείσας παρατυπίας - λαμβάνοντας υπόψη ότι ο εκκαλών φρόντισε να εξοφλήσει το οφειλόμενο τίμημα και ότι το ελαιοτριβείο λειτούργησε από την ολοκλήρωση του επενδυτικού σχεδίου το έτος 2000 μέχρι και τη μίσθωση και εν συνεχεία μεταβίβαση αυτού κατά το έτος 2006 (οπότε και έκτοτε συνέχισε να λειτουργεί με νέο ιδιοκτήτη), με εξαίρεση μόνο τα ελαιοκομικά έτη 2001-2002 και 2002-2003 κατά τα οποία είχε κατασχεθεί ο μηχανολογικός εξοπλισμός αυτού, ο καταλογισμός του εκκαλούντος με το σύνολο της ληφθείσας ενίσχυσης είναι δυσανάλογος σε σχέση με τη διενεργηθείσα από αυτόν και διαπιστωθείσα από τον οικείο έλεγχο παράβαση, ήτοι της παύσης της παραγωγικής δραστηριότητας του ελαιοτριβείου επί διετία μόνον, προ της παρέλευσης εξαετίας από την απόκτηση του μηχανολογικού εξοπλισμού, για την αγορά του οποίου έλαβε την επίμαχη οικονομική ενίσχυση.

18. Τέλος, αλυσιτελώς προβάλλεται ότι είναι καταχρηστική η επιβολή τόκων σε βάρος του εκκαλούντος, δεδομένου ότι το κονδύλιο των τόκων αποτελεί αυτόθροη συνέπεια του καταλογισμού συγκεκριμένου ποσού, καθόσον προβλέπεται ρητά (βλ. άρθρα 5 και 6 της ΚΥΑ 2007892/461/27.5.1998) η υποχρέωση επιστροφής του καταλογισθέντος ποσού ενίσχυσης εντόκως από την ημερομηνία καταβολής του στον δικαιούχο. Ως εκ τούτου και δεδομένου ότι το έντοκο της οφειλής προβλέπεται στο

ισχύον κανονιστικό πλαίσιο, αποτελεί δε αναγκαίο παρακολούθημα του ανακτώμενου ποσού, επιβάλλεται κατά δεσμία αρμοδιότητα (πρβλ. ΕλΣυν Ι Τμ. 1857/2017).

19. Κατ' ακολουθίαν των ανωτέρω, οι κρινόμενες εφέσεις πρέπει να γίνουν εν μέρει δεκτές και να μειωθεί ο καταλογισμός του εκκαλούντος στα 2/6 του καταλογισθέντος σε βάρος του ποσού με την πράξη του Γενικού Γραμματέα του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, ήτοι στο ποσό των 62.509,16 ευρώ, πλέον των αναλογούντων στο ποσό αυτό τόκων. Μετά δε την εν μέρει παραδοχή των εφέσεων, το Δικαστήριο κρίνει, κατ' εκτίμηση των περιστάσεων, αφενός μεν ότι πρέπει να επιστραφούν στον εκκαλούντα τα καταβληθέντα παράβολα (άρθρο 73 παρ. 5 του ν. 4129/2013 «Κύρωση του Κώδικα Νόμων για το Ελεγκτικό Συνέδριο», Α' 52) και αφετέρου ότι τα δικαστικά έξοδα πρέπει να συμψηφιστούν μεταξύ των διαδίκων, λόγω της εν μέρει νίκης και ήττας αυτών (άρθρο 275 παρ. 1 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας).

Για τους λόγους αυτούς

Συνεκδικάζει τις από 15.1.2015 (ΑΒΔ) και από 3.6.2015 (ΑΒΔ) εφέσεις του Αγροτικού Συνεταιρισμού με την επωνυμία «Αγροτικός Συνεταιρισμός».

Δέχεται εν μέρει τις εφέσεις αυτές.

Μεταρρυθμίζει τις και πράξεις καταλογισμού του Γενικού Γραμματέα του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων.

Περιορίζει το ποσό του καταλογισμού στο ποσό των 62.509,16 ευρώ, πλέον των αναλογούντων στο ποσό αυτό τόκων.

Διατάσσει την επιστροφή των κατατεθέντων παραβόλων στον εκκαλούντα.

Και

Συμψηφίζει τα δικαστικά έξοδα μεταξύ των διαδίκων.

Κρίθηκε και αποφασίστηκε στην Αθήνα, στις 2 Ιουνίου 2020.

Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΣΩΤΗΡΙΑ ΝΤΟΥΝΗ

Η ΕΙΣΗΓΗΤΡΙΑ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ
ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ ΜΠΟΚΩΡΟΥ

**Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
ΠΕΛΑΓΙΑ ΚΡΗΤΙΚΟΥ**

Δημοσιεύθηκε σε δημοσία συνεδρίαση στο ακροατήριο του Τετάρτου Τμήματος, στις 10 Μαρτίου 2022.

**Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ**

**Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
ΓΕΩΡΓΙΑ ΦΡΑΓΚΟΠΑΝΑΓΟΥ**